

ВОЄННА ІСТОРІЯ

*Петрова А. І.
Національний педагогічний
університету імені М. П. Драгоманова*

ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА ОКУПАЦІЙНОЇ ВЛАДИ НА ТЕРИТОРІЇ ЗАХІДНОГО ПОДІЛЛЯ (1941–1944 РР.)

У статті розглядаються характерні риси окупаційної політики фашистської Німеччини в Дистрикті Галичина в роки Другої світової війни. На основі документальних, літературних, архівних джерел досліджено особливості її втілення на території Західного Поділля, а саме у Тернопільській області. Проаналізовано методи втілення економічної політики окупаційною владою.

***Ключові слова:** Друга світова війна, Дистрикт Галичина, Поділля, окупаційний режим, економічна політика.*

Історія Другої світової війни є складною, проблемною для вивчення, що з часом все більш ускладнюється. Розглядаються нові аспекти, стають доступними нові джерела, зміст може суперечити раніше проголошеним тезам та висновкам. Однією із самих трагічних, разом з тим маловивчених сторінок Другої світової війни був і на сьогодні залишається окупаційний режим, запроваджений на зайнятих ворогом землях.

Не слід забувати, що за кожним історичним процесом стоять люди та їхні долі. Саме тому великий інтерес викликають сьогодні питання, пов'язані із життям людей, що опинилися на захопленій ворогом території. Сьогодні вкрай важливо спробувати побачити конкретну людину, що потрапила, не за своєї волі, у ляцяти машини, створеної окупаційною владою. Жодна подія, процес чи проблема вітчизняної та всесвітньої історії будь-якого періоду не можуть бути розглянуті без врахування людського фактора, який і зобов'язує дослідника ставитись до них об'єктивно. Ми не можемо говорити про окупацію, не знаючи достеменно, якою була структура окупаційної адміністрації, скільки було гебітскомісарів, генерал-комісарів, їхні прізвища, походження, як взаємодіяли німецькі і місцеві адміністрації. Так окремі проблеми і сьогодні залишають поза увагою дослідників, а це, в свою чергу, призводить до спекуляцій та інсинуацій на основі їхньої невивченості.

Серед питань, що стосуються історії Другої світової війни на сучасному етапі розвитку історичної науки все більшої актуальності набувають питання, пов'язані із особливостями та специфікою окупаційної політики в соціально-економічній, національній, культурній, релігійній, освітній сферах в регіонально-територіальному вимірі. Сприятливі тенденції започатковуються в дослідженні німецького, румунського та угорського окупаційних режимів.

Ще в роки війни та у перше повоєнне десятиріччя розпочалося вивчення історії Другої світової війни, даючи нащадкам, попри ідеологічне забарвлення, фактологічний матеріал. Ю. Сливка, В. Коваль, В. Король, М. Сергійчик наголошують, що суттєвим

недоліком радянської доби було заперечення праць зарубіжних істориків В. Косика, Дж. Амстронга, А. Далліна, І. Каменецького. Новий період історіографії характеризується спробами аналізувати перебіг подій з нових позицій. Відновлення державної самостійності України створило умови для відтворення правдивої картини трагічних подій Другої світової війни. Доступ до засекречених раніше архівних джерел та літератури дав можливість оцінити їх по-новому. З'явилися статті та узагальнюючі публікації М. Ковалю, М. Швагуляка, Т. Першина, Д. Лаврищука, А. Боляновського, І. Ветрова, П. Рекотова, Ю. Ніколайця, Ю. Волошина, О. Лисенка, В. Ленської, написані з використанням нових, раніше не відомих, документів. Останнім часом дослідники розкривають і регіональну специфіку окупаційного режиму. Це праці І. Тарнавського про особливості окупаційного режиму на Донбасі, В. Абакумової на Луганщині, В. Несторенка у військовій зоні, І. Фостія у Північній Буковині та Хотинщині, В. Офіцинського у Галичині, Ф. Полянського на Тернопільщині.

Головний масив архівних джерел з визначеної теми зберігається у фондах Центрального державного архіву вищих органів влади і управління України, Центрального державного архіву громадських об'єднань України. Важливим джерелом, використання якого дозволяє простежити особливості економічної політики німців на території Західного Поділля, є матеріали, що зберігаються у фондах архівних установ Львівської та Тернопільської областей.

Об'єктивності та повноти потребує розгляд питань, пов'язаних із функціонуванням окупаційної влади на Поділлі в 1941–1944 рр. Автор поставив за *мету* проаналізувати на фактичному матеріалі Західного Поділля політику та практичні дії німецького окупаційного режиму, виявити особливості політики нової влади, зокрема, в економічній сфері, а саме в промисловості та аграрному секторі.

Цілі окупаційної політики були визначені ще напередодні війни до початку агресії та чітко проявлялися вже на її початковому етапі [1]. Промова Генерал-губернатора Франка дає нам можливість з ними познайомитись: “Ця територія на віки вічні залишиться німецькою. Ми прийшли сюди, щоб цей край навіки приєднати до німецького простору. Сяючими очима дивимося на цей просторий край на сході, бо він назавжди визволяє нас від труднощів і турбот, бо він забезпечить підрастаюче покоління нашого району хлібом, життям, свободою”.

Герман Герінг 4 жовтня 1942 року висловив таку саму думку, але дещо іншими словами: “Ми зайняли найродючіші землі – Україну. Там на Україні є все: яйця, масло, сало, пшениця і в кількості, яку важко собі уявити. Ми мусимо зрозуміти, що все це віднині і навіки наше, німецьке” [2, арк. 29]. Були розроблені не тільки принципи окупаційної політики, а й методи та засоби впровадження “нового порядку”.

Після вторгнення на територію України гітлерівці розпочали реалізацію розроблених планів, згідно з якими передбачалося впровадження тут територіального поділу, адміністративного устрою і організації влади. Розпочавши агресію 22 червня 1941 р. німці одразу почали політику розчленування території України. Українські землі, де здійснювалося цивільне управління, були “поділені” між польським Генерал-Губернаторством, Румунією та райхскомісаріатом “Україна”. Західне Поділля, тобто територія сьогоденної Тернопільщини, було включено до Генерал губернаторств. Так територія України не була у планах німців не тільки державою, а і єдиною територією теж не була.

Тернопіль було зайнято німецькими військами 30 червня 1941 року, область була

зайнята вже через 2 тижні, була включена до “Дистрикту Галичина” (область Галичини) та підпорядкована генерал-губернаторству з центром в місті Краків [3, арк. 10]. Від дня 1.08.41 за наказом Гітлера Галичина ставала німецьким дистриктом. Дистрикт Галичина – область Генерального губернаторства і частина майбутньої німецької держави. “Львівські вісті”, щоденна газета для дистрикту Галичина, від 1 листопада 1941 року надрукували звернення до населення: “з 1 лист 1941 року касується поліційний і митний кордон поміж Генерал-Губернаторством і Дистриктом Галичина. Таким чином цілковито приєднано галицький дистрикт до Генерал-Губернаторства”. 31 серпня 1941 року в Тернопіль прибув окружний староста, що був уповноважений виконувати накази генерал-губернатора згідно з його розпорядженням [3, арк. 10]. Це виразно означало, що від цієї дати Галичина цілком підлягла німецькій владі, була підпорядкованою німецькому правлінню, на її терені діяли виключно німецькі закони, розпорядження; тільки німецька влада мала право видавати обов’язкові доручення і накази і нормувати життя краю у всіх його ділянках: армія, поліція, господарство тощо.

Німецька влада діяла за участю і при допомозі крайових органів, якими були окружні громадські управи, що без застережень мали виконувати розпорядження німецької адміністрації та допомагати їй [3, арк. 10]. Окружні, районні та місцеві начальники управляли всім адміністративним та господарським життям на своїх територіях. В великих селах призначалися старости для нагляду за населенням, організації необхідних заходів. Українці у владних структурах надавали владі, на думку окупантів, “місцевого колориту”. На прийняття важливих рішень українські управлінці суттєвого впливу не мали [5, с. 7].

Збірка розпоряджень Генерал-Губернатора повинна була знаходитись на столі керівника кожного підприємства й установи (інформація, вказівки, рішення).

Розпочинали роботу курси для управителів (на навчання запрошували до 800 кандидатів з усього дистрикту). Для навчання необхідно було мати закінчену середню освіту, агрономічну студію та досвід хліборобської праці і проводилось воно при Хліборобній Палаті Галичини [4]. Цей факт допомагає нам зрозуміти, якій галузі приділятиметься новою владою найбільша увага на захоплених землях, які з давніх часів славилися своєю родючістю. Без сумніву це сільське господарство. Так заготівля і вивіз продукції сільського господарства та сировини протягом усього окупаційного періоду велися особливо активно.

Переслідуючи лише власні інтереси, влада намагалась налагодити роботу електростанцій, водогонів, залізниць.

Для посилення контролю був проведений перепис населення. В кожному населеному пункті була поліцейська дільниця. За порушення встановленого режиму (знаходження на вулиці під час комендантської години, перебування у будинку чужинців, вихід за межі місця постійного проживання без спеціальної перепустки тощо) передбачались різні міри покарання аж до розстрілу.

Згідно з розпорядженням Розенберга від 5 серпня 1941 року, жителі окупованих районів були зобов’язані виконувати трудову повинність. Особи, що уклонялися від роботи, жорстоко каралися. Робочий день на підприємствах тривав 14-16 годин. Заробітна плата кваліфікованого робітника була до 60 марок на місяць, за некваліфіковану роботу платили вдвічі менше, а обід коштував 3-5 марок. В державних маєтках, створених на територіях колишніх радгоспів, робочий день теж тривав до 16 годин на добу. Разом з тим платня в державних установах Галичини складало 160% від радянських тарифів. В

листопаді 1941 року вона була піднята до рівня платні, що виплачувалась у Генерал-Губернаторстві [6].

Складовою частиною економічної політики було запровадження великої кількості податків та зборів. З 29 жовтня 1941 року вступало в дію розпорядження про данину, згідно з яким:

- данину сплачує кожна особа у віці понад 18 років;
- данина сплачується двічі на рік (10 вересня та 10 лютого);
- данину побирають волості;
- особа може бути звільнена від данини, якщо немає доходу або користується допомогою суспільної опіки [7].

Були утворені податкові уряди (установи), які мали збирати податки (з заробітної плати та з доходів від промислу, торгівлі, за користування будинками), стягувати штрафи (за недоплату податків, нездане молоко, м'ясо, зерно, за неявку на роботу). За ці провини була передбачена і смертна кара. Окрім того передбачався податок із спадку, необхідно було сплачувати податок за користування транспортними засобами, податок за “зайві” двері, вікна, меблі, за тварин [3].

Спеціально узаконеної системи податків не було. З'являлися вони залежно від потреб рейху або місцевої влади. Податки визначались спеціальними наказами. До прикладу:

- здати до німецької скарбниці золоті, срібні, старовинні монети;
- конфіскувати машини, машинні частини, ремісничі прилади, верстати;
- здати необроблені шкури забитих тварин;
- податок на собак (звільняються особи арійської раси);
- здавати у розпорядження німецьких органів влади плащі, особисту і постільну білизну, вовняну матерію, мішки, пряжу;
- податок з кустарів за продаж;
- грошовий податок з селян з 1 га від 40 до 100 крб.;
- будівельний податок (від кожної будівлі);
- щомісячна здача 16 яєць на користь німецької влади;
- податок на бджіл (віск, мед) залежно від медозбору;
- податок на утримання апарату районних центрів, міст, сіл (з березня 1943 р.).

Земля оподатковувалась погектарно, поголів'я скота поштучно. Відповідальність за сплату несло все село [3, арк. 35].

У “Віснику розпоряджень для Генеральної Губернії” № 60 від 27 липня 1942 за підписом Генерального Губернатора Франка вийшло розпорядження, згідно з яким Правління Генеральної Губернії уповноважувалося допускати загально або в поодиноких випадках винятки від діючих постанов стосовно висоти споживчих податків та додатків до них. Ґрунтувалося згадане розпорядження на декреті Гітлера від 12 жовтня 1939 року аналогічного змісту [8, арк. 29].

В 1943 році передбачалися наступні норми натуральних податків: 3,5 ц картоплі, 25 кг помідорів, 35 кг капусти, 15 кг буряка, 550 л молока від корови, м'яса 43% від живої ваги ВРХ, м'яса 30% від живої ваги свиней, 4/5 шерсті овець (стрижка овець проводилась по селу в один день під наглядом старости) [9].

В податкових урядах залишилися працювати ті, що працювали перед війною. На керівні відповідальні посади призначали молодих. Документацію слід було вести німецькою мовою. Для того, щоб зникла неясність між населенням і урядом, нова влада намагалась поліпшити роботу між податковим урядом і українським комітетом допомоги.

Спеціалістів та лояльних поляків призначали контролерами в уряди, де працювали українці і навпаки українців, де працювали поляки. На особливому рахунку перебували фольксдойче (етнічні німці) – в політичному відношенні їм довіряли.

Податки збирали езекутори. Якщо хтось в селі відмовлявся сплачувати податки, повідомляли. Далі приїжджала жандармерія з касиром, що стягували суму податку та штраф в розмірі 50 злотих з кожного платника [3, арк. 118].

У аналізі бюджетів волостей та об'єднань волостей, що знайшов своє відображення у звіті, зареєстрованому 4 травня 1943 року під номером 105/1 зазначалося наступне: у Дистрикті Галичина бракує однотайності у визначенні ряду податків [10, арк. 7]. Так влада на місцях, як вже було сказано, на свій розсуд, визначала і перелік і розмір багатьох податків.

Вже згадувані нами газета “Львівські вісті” надрукувала наступне: “Тепер йдеться про те, щоб пристосувати господарку краю до господарства Генерал-Губернаторства“. Ціни, винагороди та платні мали зрівнятися з рівнем в Генерал-Губернаторстві, “мешканцевий чинш зростатиме до 80% зобов'язуючого комірною перед війною (але до 31 березня 1942 року зросте лише на 60%)“.

Передбачалося покарання за підвищення цін (таким чином була оголошена боротьба з лихварями) Наслідком недозволеної торгівлі у Генерал Губернаторстві була “кара для тих, хто продає і хто купляє” [11].

В Тернопільській області на 1942 рік у промисловому та економічному секторі не спостерігалось значних змін. Не швидко відбудовувались та вводились в експлуатацію підприємства. Державні магазини та торговельні заклади були зруйновані та пограбовані. Нова влада відмічала прагнення місцевого населення до приватної економіки. Особливо похвалювався ремісник. Німецький уряд не був зацікавлений в збагаченні місцевого населення та підтримувало підприємницьку активність лише в тій мірі, в котрій це слугувало інтересам війни, боездатності армії, забезпеченні тилу.

Торгівля в окупованій Україні набула дещо специфічних форм. Замість продажу та купівлі товарів перевагу надавали торговельному обміну. Влада, в свою чергу, регламентувала асортимент та кількість товарів, що підлягали обміну. При цьому відмічалась нажива на цінах [5, с. 30].

Для отримання права ведення торгівлі необхідно було написати прохання дозволити торгувати, наприклад, овочами і яриною при дотриманні всіх санітарних та адміністративних приписів та отримати спеціальний дозвіл. При цьому уповноваженими органами регулярно проводилась інвентаризація майна всіх кустарних підприємств [12, арк. 1, 3, 4, 6]. До прохання про видачу концесії на впровадження кустарного підприємства необхідно було також мати свідоцтва моральності. До прикладу свідоцтво моральності, видане управою м. Скалата за підписом Посадника міста, в якому стверджувалося, що “громадянин Дорош М., уроджений 1896 року в Скалаті, за національністю українець, цілий час заховувався морально і чесно. Стан маєтковий: хата, яка складається з 1 покою і 1 кухні, поле” [12, арк. 9].

Таким чином, місцеве населення Дистрикту Галичина отримало можливість мати приватну власність та займатися в обмеженому об'ємі підприємництвом. При цьому оподаткування на цій території не стало прогресивним, воно на початковому етапі майже не відрізнялося від фінансового законодавства попередньої влади.

Населення отримувало нові картки на споживчі товари, які необхідно було зареєструвати у найближчій крамниці. На терені Дистрикту Галичина набрало чинності

розпорядження по Генерал-Губернаторству від квітня 1940 року про управління цінами [4]. Спочатку мав місце неспокій з приводу введення нових грошей (рейхсмарок), з часом стих. Населення здебільшого не володіло великими сумами, витрачали зароблене тепер, як і при більшовиках [5, с. 291].

Без дозволу забили у власному господарстві свиню (згідно із розпорядженням від 30.09.41, розпорядження від 20.02.41 та карний закон Генерал Губернаторства від 13.09.40 ст.) – засуджується на кару 400 злотих або 1 місяць тюрми з додавкою 20 злотих за вручення (протягом 2-х тижнів до фінінспекції). Не привезли корову до ветеринарного пункту, щоб з неї брати молоко – на основі закону в Генерал Губернаторстві від 13.09.40 засуджується на 100 злотих і 5 злотих за доставку. Покарання може бути замінено на 10 днів арешту. Без дозволу ловили сіткою рибу і в недозволеній час – накладається грошова кара 210 злотих або 1 місяць арешту та конфіскація сітки.

Згідно розпорядження Відділу Харчування і Сільського Господарства в Тернополі від 13 грудня 1941 про домашній забій тварин:

– заборонено всякий домашній забій рогатих тварин, телят, свиней без письмового дозволу;

– дозвіл видаватиме тільки посадник (Начальник Збірної Громади) та вестиме опис виданих дозволів;

– за протидіяння – грошова кара, у разі не стягнення – арешт до 3-х місяців та конфіскація м'яса з забою, здійсненого без дозволу;

– забій тварин обчислювати із розрахунку 400 грамів м'яса щотижнево для споживання однією особою [13, арк. 20].

На основі розпорядження від 27 лютого 1943 року, розпорядження про харчове і сільськогосподарське виробництво в Генерал Губернаторстві від 23 листопада 1939 року селянам були висунуті наступні вимоги:

– 800 кг молока з кожного власника корови в календарному році;

– природна жирність 2,7% (з меншою жирністю молоко не зараховується);

– замість молока не менше 25 кг масла (за дозволом губернатора області);

– якщо корова дає недостатньо молока – до бойні [4, арк. 10]. Як зазначав відділ прохарчування і господарки у Тернополі у квітні 1941 року, за недодачу молока, згідно розпорядження від грудня 1941 р. передбачався штраф 200 злотих або 10 днів арешту. За другий випадок – конфіскація корови.

За залишення робочого місця (згідно розпорядження від 26 липня 1941 року) було передбачено покарання у вигляді штрафу у розмірі 210 злотих або 28 днів тюрми [4, арк. 127]. Хто ухилявся від праці – штраф 500-1000 злотих. Грошова кара і за неявку на біржу праці [4, арк. 134].

Оголошення від 11 вересня 1941 р. знайомило мешканців міста Тернополя та округи із планом поставки зерна. Господарські заліки проводились в два етапи: частина зерна мала бути здана до 30 вересня 1941 року, ще одна частина – до 15 жовтня 1941 року, інакше покарання – конфіскація всього врожаю. Всі сільськогосподарські лани підлягали примусовому засіву. Вільна торгівля сільськогосподарською продукцією, як вже зазначалося, заборонялася згідно

“Декрету про дозвіл торгівлі харчовими продуктами”, що вийшов з друку у вересні 1943 року. В ньому містяться певні обмеження, а саме “не випускаються до продажу на ринках свинина, жири, масло (сметанкове), як добуток виживлення, підлягаючий жорсткій економії, а за тим коні, худоба, свині”. М'ясо, жири тільки для німецьких потреб [2,

арк. 37].

Нормувався також і відпуск зернових населенню: пшениця по 150 кг на душу на рік, ячмінь 25 кг на душу на рік [4 арк. 128]. Ці офіційні норми, як стає відомо із архівних документів, не завжди дотримувались. Як бачимо, економічне життя населення Західного Поділля було чітко регламентовано, більше заборон, аніж дозволів. Такими були реалії життя на Тернопіллі в роки окупації.

Анонсована новою владою аграрна реформа, проголошувала в межах німецького чотирьохрічного плану, знищення колгоспного ладу, передачу землі селянам у приватну власність, але за певної умови: землі не одержать ті, хто не підкоряється розпорядженням німецької влади, політично нелевні або непридатні для самостійного користування землею” [6]. Такі обмеження могли стосуватися, при бажанні влади, будь-кого із місцевих жителів.

Осінні польові роботи наштотувались на ряд труднощів, в першу чергу через нестачу сільськогосподарської техніки. Але нова влада відмічала старанність селян при збиранні врожаю, незважаючи на недостатнє керівництво і нестачу машин та реманенту.

Новою владою вносилися пропозиція щодо засівання додаткових площ соєю для більш “раціонального відживлювання населення”: “Соя замість м’яса”. Селянські землі німецькі колоністи перетворювали у свої маєтки, на яких працювали місцеві селяни [4, арк. 10]. Більше того, в газеті “Кременецький вісник” від 22 листопада 1942 року в статті “Сільське господарство для фронтового вояка” йшлося про наступне: “Кожен з вояків, що особливо відзначився, може отримати в дарунок сільськогосподарське, торгівельне виробництво, машини підприємства, його рівнозначний капітал” [14].

Влада проголошувала також про свій про намір повернути колишнім власникам їх підприємства. При цьому “арійським власникам повернути, а власність жидівську конфіскувати”. За Інституцією “Об’єднаних Промислових заведень” будівельні, деревообробні та підприємства по виробництву металу мали бути включені до запланованих 150 великих підприємств на території Дистрикту Галичина [6]. Для кредитування господарів-колонізаторів в Україні створено кредитний банк, відділення якого знаходилося у Львові [15].

Розпорядженням про регулювання та догляд за оборотом промисловими виробами Правління Генеральної Губернії (Головний Господарський Відділ) уповноважували з метою регулювання та догляду за оборотом промисловими виробами видавати розпорядження та інструкції про те, як їх виробляти, переробляти, реалізовувати, розподіляти, привозити, вивозити. За протидію розпорядженню передбачався штраф 20 000 злотих. У всіх випадках протидій обов’язковою була конфіскація предметів або ж каральні дії владних органів, зрештою карно-адміністративне впровадження. Суд міг прийняти рішення про покарання в’язницею і штрафом або одне із цих покарань [16, арк. 29].

Коли переглянемо всі законодавчі акти, заходи, проведені окупаційною владою, проаналізуємо їх зміст та методи, за допомогою яких вони втілювались у життя, то зрозуміємо: встановлений німецькою владою на території Західного Поділля окупаційний режим, являв собою продуману систему заходів (економічних, ідеологічних, політичних), які багато в чому визначались географічним розташуванням місцевості, національним фактором та політичною ситуацією, що передувала періоду окупації.

Німецька влада створила розгалужену систему, що обслуговувала її потреби та допомагала контролювати мешканців всіх зайнятих українських територій. В широких масштабах здійснювалося економічне пограбування окупованих земель шляхом вивозу до

Німеччини промислової сировини, устаткування, культурних цінностей. Разом з тим окупаційний режим на території Тернопільщини у 1941–1944 роках мав ряд особливостей, що зумовлювались подіями, які передували моменту його встановлення, а саме фактом приналежності території до Польської держави до жовтня 1939 року і майже 2-х річною довоєнною радянською історією Західної України, яка не могла не залишити свого відбитку, зокрема, на економічному житті краю.

Використана література:

1. Воєнне лихоліття на Поділлі (1941–1945 рр.) моногр. / Слободянюк П. Я., Вавринчук М. П., Олійник Ю. В., Смоленюк П. С., Телячий Ю. В. – Кам'янець-Подільський. – 2006. – 312 с.; Рекотов П. Плани війни та характер окупаційного режиму в Україні 1941–1944 рр. (історико-правовий аспект) // Право України. – 1997. – № 5; Ветров І. Г. Україна в економічних планах правлячих кіл фашистської Німеччини напередодні нападу на Радянський Союз // Україна у Другій світовій війні: уроки історії та сучасність: Матеріали міжнародної наукової конференції (27-28 жовтня 1994 р.). – К., 1995; Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні. 36. док. і матер. – К., 1963. – 487 с.; Преступные цели – преступные средства. Документы об оккупационной политике фашистской Германии на территории СРСР (1941–1944 гг.). – М., 1963. – 324 с.
2. Центральний державний архів вищих органів влади і управління України (далі ЦДАВО), ф. Р, 4620, оп. 3, спр. 311.
3. Центральний державний архів громадських об'єднань України (далі ЦДАГО), ф. Р-57, оп. 4, спр. 5.
4. Львівські вісті.–1941. – 1 листопада.
5. Косик В. М. Україна в II світовій війні. У документах: Збірник німецьких архівних матеріалів”. Т. 2. – Львів, 1997, – 324 с.
6. Львівські вісті. – 1941.– 15 листопада; Солодько В. О. Аграрна політика німецько-фашистської окупаційної влади в Україні / В. О. Солодько // Україна в роки Великої Вітчизняної війни: До 50-річчя перемоги : Матеріали : тези обласної наукової конференції. – Х., 1995.
7. Львівські вісті. – 1941. – 21 листопада.
8. Державний архів Тернопільської області (далі ДАТО), ф. Р-216, оп. 1, спр. 14.
9. Кременецький вісник. – 1943. – 4 липня.
10. ДАТО, ф. Р-181, оп. 1, спр. 6.
11. Львівські вісті. – 1941. – 26 листопада.
12. ДАТО, ф. Р-181, оп. 1, спр. 5.
13. ДАТО, ф. Р-184, оп. 1, спр. 4.
14. Кременецький вісник. – 1942. – 22 листопада; Дишлевий П. С. Крах фашистської аграрної політики на тимчасово окупованій території України (1941-1944 рр.) / П. С. Дишлевий // Український історичний журнал. – 1971. – № 6.
15. “Кременецький вісник”. – 1942. – 19 квітня.
16. ДАТО, ф. Р-2160, оп. 1, спр. 14.

Аннотація

В статтє рассматриваются характерные черты оккупационной политики фашистской Германии в Дистрикте Галичина в годы Второй мировой войны. На основе документальных, литературных, архивных материалов исследованы особенности ее воплощения на территории Западного Подолья, а именно в Тернопольской области. Проанализированы методы воплощения оккупационной властью экономической политики.

Ключевые слова: *Вторая мировая война, Дистрикт Галичина, Подолье, оккупационный режим, экономическая политика.*

Annotation

The article discusses the characteristic features of Nazi Germany's occupation policy in District Galicia during the Second World War. The specific features of its embodiment in the area of the Western Podolya, namely in the Ternopil region have been researched on the basis of documentary, literary, archival materials. The methods of economic policies implementing by occupation authorities have been analysed.

Keywords: *World War II, District Galicia, Podolya, occupational regime, economic policy.*